

**Тенденції розвитку оцінювання фізкультурно-оздоровчих досягнень студентів:
інноваційний світовий досвід***Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова (м. Київ)*

В епоху кардинальної трансформації у контексті переходу людства до суспільства “здорових особистостей” усе більшої актуальності набуває відповідальність освіти реальним вимогам життя. У вимірі глобалізації якісний результат, що його продукує освітня система, – це висококваліфікований, фізично і психічно здоровий людський ресурс, який стає запорукою економічного успіху та забезпечення високого рівня соціальних цінностей. Оцінювання навчально-виховних та фізкультурно-оздоровчих досягнень студентів у динаміці навчання у ВНЗ повинно розглядатися сьогодні як один із дієвих інструментів забезпечення різнобічної якості освіти. З метою підвищення ефективності оцінної моделі цього процесу динамічно розвиваються, ведеться пошук оптимальних технологій для сучасних запитів.

На сьогодні найбільш глобальними у розвитку оцінювання фізкультурно-оздоровчих досягнень студентів є три ключові тенденції, які відображають концепцію сучасної освіти, – особистісно орієнтована, якісна, фізкультурно-оздоровча. Першим, значущим компонентом у цьому процесі є тенденція оцінювання об’єктивних фізичних можливостей організму кожного студента, що забезпечує необхідність запровадження таких оцінних технологій та процедур, які б надавали можливість отримувати валідні й достовірні результати. Другий – тенденція спрямованості оцінювання рівня розвитку рухових якостей та психофункціональних можливостей організму на освітній результат, тобто становлення рівня теоретичних знань щодо своєчасної корекції і самокорекції організму засобами фізичної культури. Ця обставина слугує підвищенню значущості результативно-орієнтованої фізкультурно-оздоровчої освіти в умовах трансформації гармонійно підготовленої особисті випускника ВНЗ на вимоги ринкових засад. Третій компонент – інтенсифікація студентської орієнтованості в процесі оцінювання фізичних можливостей організму, що сприяє віднайденню інноваційних оціночних підходів та перегляду усталених, які б максимально враховували індивідуальні особливості студентів, розкривали їх персональні досягнення та проблеми. Зазначені три компоненти розвитку оціночних технологій модернізуються паралельно, доповнюючи один одного задля досягнення мети створення функціонального фізкультурно-оздоровчого виховання, що задовольняє запити сучасного суспільства.

У час реформації в Україні соціальна і професійна компетенція педагога оцінюються як фактори, які визначають реорганізацію всієї системи освіти.

У вищому педагогічному навчальному закладі допомогти майбутньому педагогу за період навчання, сформуванню установок, які відповідають вимогам сьогодення, а також засвоїти новітні технології фізичного виховання і самовдосконалення організму можливо лише тоді, коли він буде в змозі використовувати теоретичні завдання для вирішення практичних проблем підтримки і поліпшення здоров’я свого та майбутніх учнів засобами фізичної культури.

Головна мета фізичного виховання у ВНЗ полягає в тому, щоб створити таку систему формування навичок і вмінь володіння арсеналом засобів фізичної культури, яка б забезпечувала фізкультурно-оздоровчі потреби кожного студента відповідно до його фізичних можливостей, інтересів та нахилів. Для досягнення цієї мети необхідно змінити парадигму фізичного виховання у ВНЗ із суто спортивної на фізкультурно-оздоровчу.

Фізкультурно-оздоровча парадигма – це основоположні ідеї, принципи збереження та зміцнення здоров’я засобами фізичної культури, які теоретично аргументовані та експериментально підтверджені вченими і практиками.

Можна виділити такі фізкультурно-оздоровчі парадигми:

- раціональна;
- синергетична;
- езотерична.

Існуючу фізкультурно-оздоровчу парадигму характеризує:

- орієнтація на досягнення найкращих результатів рухових досягнень (оцінка та рейтинг є самоціллю функціональних та фізичних можливостей організму, що використовується для прогнозування розвитку і, відповідно, передбачення фізкультурно-спортивних результатів);
- студент розглядається як об'єкт зовнішнього впливу;
- централізований контроль над фізкультурно-оздоровчими ресурсами (навчальні плани, програми з фізичного виховання на кожному курсі навчання у ВНЗ, стандартна методика навчання);
- авторитарний тип мислення викладачів.

Традиційна система фізичного виховання, яка спирається на розробки класичної науки, не може повноцінно відігравати роль засобу освоєння студентами світу рухів як основного принципу підтримки та зміцнення здоров'я.

Таким чином, виникає необхідність вдосконалення фізкультурно-оздоровчої парадигми фізичного виховання – синергетичної.

Характерними принципами такої парадигми є:

- визначення першорядності процесу пізнання кожним студентом функціонально-рухових можливостей свого організму є ціллю подальшої своєчасної корекції для повноцінної життєдіяльності та залучення до процесу визначення оптимального рівня фізичних можливостей (індивідуально);
- співпраця викладача і студентів, діалог;
- орієнтація на методологічні особливості вдосконалення функціонально-рухових можливостей організму засобами фізичної культури в процесі фізичного виховання у ВНЗ (не тільки на результати, а і на сам процес досягнення);
- рівність і довіра до всіх студентів, з урахуванням пізнавально-діяльнісної можливості кожного з них.

У зв'язку з цим сучасний фізкультурно-оздоровчий простір фізичного виховання зі студентами у ВНЗ характеризується переходом від консервативно-тренувальної, традиційної, предметної парадигми до суб'єктивної, основними рисами якої повинна бути відмова від принципів маніпулятивної педагогіки на основі утвердження заходів вільного самовираження.

Однак сьогодні процес фізичного виховання у ВНЗ усе ще зберігає не вирішеними протиріччя між фронтальними формами проведення занять фізичного виховання та індивідуальними темпами оздоровчо-фізкультурної діяльності кожного студента; між переважним для ВНЗ ілюстративно-тренувальним способом викладання і діяльнісним характером навчання, яке б сприяло вдосконаленню рухових та морфофункціональних можливостей організму студентів, підвищенню їх інтересу та прилученню до систематичних занять фізичними вправами.

Особливо це стосується студентів спеціальної медичної групи, загальна кількість яких із кожним роком, на жаль, зростає і складає у середньому більше 35 % від загальної кількості студентів.

Зараз для студентів спецмедгрупи створена і функціонує методика занять фізичними вправами під час навчання у ВНЗ; визначені її головні медико-біологічні та педагогічні основи; розкрито багато теоретичних та педагогічних положень, які дають змогу вирішувати питання визначення оптимального обсягу засобів та фізичних навантажень для особистостей із різним діагнозом захворювань; виявлена ефективність занять. Тим часом однією із актуальних і майже не вирішених проблем є проблема нормування рівня їх рухової активності.

Пошук раціонального використання форм і засобів фізичної культури у нормованому якісному відображенні є одним із основних питань фізичної культури для студентів, віднесених за станом здоров'я до спеціальної медичної групи.

Зважаючи на те, що раціональною визначається рухова активність, яка забезпечує людині високий рівень підтримки здоров'я і виконання основних соціальних і біологічних функцій організму на основі функціональної мобільності, була означена методологія її пошуку, яка базувалась на основі загальної теорії функціональних систем, запропонована П. К. Анохіним (1975).

Такий підхід забезпечив визначення структури феноменологічної моделі, що дає змогу простежити зв'язок між результатами обстеження рухово-функціонального стану та рівня фізичних можливостей у порівняльному аналізі на початку I семестру, в кінці навчального року, в кінці курсу фізичного виховання в VI семестрі, а також оцінити зміну цих параметрів у динаміці навчання у ВНЗ. Встановлені дані обстежень порівнювалися з показниковими, які відображають поведінкову сторону життєдіяльності біологічної системи (відповідно до успіхів у навчанні, стану здоров'я, фізичними показниками, як реакцією на виконання стандартних фізіологічних тестів).

Для апробації моделі об'єктивності під час вирішення цієї проблеми була використана розроблена нами кредитно-модульна система оцінки, яка базується на динаміці зміни фізичного стану, рівня

рухової підготовленості та загалом функціонального здоров'я студентів I–III курсів, віднесених до спеціальної медичної групи НПУ ім. М. П. Драгоманова протягом навчального року.

Кредитно-модульна система складалася з таких розділів (табл. 1, 2).

Таблиця 1

Тематичний план роботи кафедри фізичного виховання та здоров'я на 200_/200_ навчальний рік

№ з/п	Назви практичних та теоретичних блоків	Кількість годин		
		всього	лекцій	практичних
Модуль 1				
1	Фізична культура як основа здорової життєдіяльності		*	
2	Теорія та методика самостійних занять фізичними вправами в профілактиці та корекції хронічних захворювань		*	
3	Формування позитивної мотивації до систематичних занять фізичними вправами студентів спецмедгрупи педвузу		*	
4	Оздоровча легка атлетика			*
Модуль 2				
1	Оздоровчі рухливі ігри			*
2	Оздоровче плавання			*
3	Оздоровча ритмічна гімнастика			*
4	Настільний теніс			*
5	Кульова стрільба			*
Модуль 3				
1	Мистецтво правильного дихання		*	
2	Вплив фізичних вправ на студентів зі шлунково-кишковими захворюваннями		*	
3	Спеціальна фізична культура при серцево-судинних захворюваннях та захворюваннях органів дихання		*	
4	Оздоровче плавання			*
5	Настільний теніс			*
6	Кульова стрільба			*
7	Оздоровча ритмічна гімнастика			*
Модуль 4				
1	Оздоровчі рухливі ігри			*
2	Оздоровча легка атлетика			*
УСЬОГО				

Таблиця 2

Зміст дисциплін

№ з/п	Назва розділів, тем та їх зміст	К-сть годин	
		всього	у т. ч. лекцій
1	2	3	4
Модуль I			
1	Фізична культура як основа здорової життєдіяльності студентської молоді		
2	Теорія та методика самостійних занять фізичними вправами в профілактиці та корекції захворювань		
3	Формування позитивної мотивації до систематичних занять фізичними вправами студентів у педвузі		
4	Легка атлетика Розвиток швидкості, швидкісно-силових якостей, загальної витривалості організму засобами оздоровчої ходи, швидкої ходи та повільного бігу		

1	2	3	4
	Модуль II		
1	Оздоровчі рухливі ігри Розвиток швидкості, швидкісно-силових якостей, загальної витривалості організму засобами рухливих ігор спрямованої дії		
2	Оздоровче плавання 1. Розвиток координації рухів, спритності, швидкісно-силових якостей та загальної витривалості засобами оздоровчого плавання 2. Навчання плавання студентів		
3	Оздоровча ритмічна гімнастика Розвиток координації рухів, гнучкості, швидкісно-силових якостей засобами оздоровчої ритмічної гімнастики		
4	Настільний теніс Розвиток координації рухів, спритності, швидкісно-силових якостей та швидкості засобами настільного тенісу		
5	Кульова стрільба		
	Модуль III		
1	Мистецтво правильного дихання		
2	Вплив фізичних вправ на студентів з кишково-шлунковими захворюваннями		
3	Спеціальна фізична культура при серцево-судинних захворюваннях		
4	Оздоровче плавання 1. Розвиток координації рухів, спритності, загальної витривалості засобами оздоровчого плавання 2. Навчання та вдосконалення навичок плавання для студентів, які навчились плавати		
5	Настільний теніс Розвиток координації рухів, швидкісно-силових якостей, спритності та вправності засобами настільного тенісу		
6	Оздоровча ритмічна гімнастика Розвиток гнучкості, координації рухів, спритності, загальної витривалості засобами ритмічної гімнастики		
7	Кульова стрільба		
	Модуль IV		
1	Оздоровчі рухливі ігри Удосконалення загальної витривалості, швидкості, сили, швидкісно-силових якостей засобами рухливих ігор різної спрямованості		
2	Оздоровча легка атлетика Удосконалення загальної витривалості, швидкості, сили, швидкісно-силових якостей засобами оздоровчої ходи, швидкої ходи та повільного бігу		
	УСЬОГО		

Результати впровадження кредитно-модульної системи оцінки динаміки змін фізичного стану організму свідчать, що для студентів важливо не лише знати чинники формування оздоровчорухових можливостей, але й сутність естетичних та моральних засад здоров'я. Вони поступово вчилися робити своє щоденне життя не лише раціональним щодо його збереження та зміцнення, а й красивим та високоморальним. Важливий факт, що (за даними анкетування) більшість студентів спецмедгрупи усвідомила значення фізичної культури для всебічного розвитку формування гармонійної особистості, зрозуміла її взаємовплив на інші складові частини здоров'я (психічне та духовне), визначила його провідну роль в ієрархії життєвих цінностей молоді.

Таблиця 3

Навчально-методична карта дисципліни “Фізичне виховання” Кафедра фізичного виховання та здоров’я І–ІІІ курс 200_/200_ н. р.

Всього _____ годин, лекції _____ годин, практичні _____ годин, заліки _____ годин

Тиждень	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35					
Модулі	Модуль 1						Модуль 2											Модуль 3						Модуль 4																
Лекції	1	2	3															4	5	6																				
Дати	1.09–7.09	8.09–14.09	15.09–21.09	22.09–28.09	29.09–5.10	6.10–12.10	13.01–19.10	20.10–26.10	27.10–2.11	3.11–9.11	10.11–16.11	17.11–23.11	24.11–30.11	1.12–7.12	8.12–14.12	15.12–21.12	22.12–28.12	1.02–7.02	8.02–14.02	15.02–21.02	22.02–28.02	1.03–7.03	8.03–14.03	15.03–21.03	22.03–28.03	29.03–4.04	5.04–11.04	12.04–18.04	19.04–25.04	26.04–2.05	3.05–9.05	10.05–16.05	17.05–23.05	24.05–30.05	31.05–6.06					
Теми лекцій	Фізична культура як основа здорової життєдіяльності студентської молоді Теорія та методика самостійних занять фізичними вправами в профілактиці та корекції захворювань Формування позитивної мотивації до систематичних занять фізичними вправами студентів в педвузі																	Мистецтво правильного дихання Вплив фізичних вправ на студентів з кишково-шлунковими захворюваннями Спеціальна фізична культура при серцево-судинних захворюваннях																						
Теми практичних занять	Легка атлетика						Рухливі ігри		Плавання			Оздоровча ритмічна гімнастика		Настільний теніс Кульова стрільба		Плавання			Настільний теніс Кульова стрільба		Оздоровча ритмічна гімнастика		Рухливі ігри		Легка атлетика															
Види контролю	Тестування рівня фізичного розвитку та рухливої підготовленості. Контрольні нормативи з легкої атлетики						Тестування фізичної працездатності Гарвардський степ-тест, ФОК. Захист реферату											Тестування рівня фізичного розвитку та рухливої підготовленості. Тестування фізичної працездатності						Захист комплексу РГГ та проведення заняття з рухливих ігор. Контрольні нормативи з легкої атлетики																

Література

1. Апанасенко Г. Л., Попова Л. А. Медицинская валеология.– К.: Здоров'я, 1998.– 248 с.
2. Домашенко А. В. Організаційно-педагогічні засади системи фізичного виховання студентської молоді України: Автореф. дис. ... канд. наук фіз. виховання і спорту: 24.00.02 / Львів. держ. ін-т фіз. культури.– Л., 2003.– 20 с.
3. Кунак В. В. Антропология.– М., 1971.
4. Куинджи Н. Н. Совмещение социальных и биологических ритмов как гигиеническая основа обучения и воспитания школьников: Автореф. дис. ... д-ра мед. наук.– М., 1989.– 28 с.
5. Росс У. Д., Марфел-Джонс М. Дж. Кинантропометрия // Физиологическое тестирование спортсменов высокого класса.– К.: Олимп. лит., 1998.– С. 235–320.

Анотації

Проведено аналіз оцінювання досягнень системи фізичного виховання у ВНЗ і перспективи поліпшення її якості за рахунок впровадження спеціально запропонованої кредитно-модульної системи у процес навчання студентів спеціальної медичної групи.

Ключові слова: *фізичне виховання, фізичний стан організму, оздоровчо-фізкультурна діяльність, фізичне самовдосконалення, ВНЗ, студенти.*

Проведен анализ оценивания достижений системы физического воспитания в вузе и перспективы улучшения ее качества за счет внедрения специально предложенной кредитно-модульной системы в процесс учебы студентов специальной медицинской группы.

Ключевые слова: *физическое воспитание, физическое состояние организма, оздоровительно-физкультурная деятельность, физическое самосовершенствование, вуз, студенты.*

It was held the analyze of appreciating the achievements of the physical education system at universities and perspectives for improving it's quality by means of using specially proposed credit-modal system in the process of studying the students from special medical groups.

Key words: *physical education, physical self-improvement, students, university, physical organism condition, health-physical activity.*